

§ 191

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Paavo Arhinmäen ym. talousarvioaloitteesta koskien maailman toimivimmat lähiöt -investointisuunnitelmaa

HEL 2021-002882 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Sosiaali- ja terveyslautakunta jätti asian yksimielisesti pöydälle jäsen Meri Valkaman ehdotuksesta.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Elina Borchers, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 25347
elina.borchers(a)hel.fi
Tapio Senne, suunnittelija, puhelin: 310 43895
tapio.senne(a)hel.fi

Liitteet

1 Talousarvioaloite, Helsingissä on maailman toimivimmat lähiöt - investointisuunnitelma, Arhinmäki Paavo

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa kaupunginhallitukselle valtuutettu Paavo Arhinmäen ja neljäntoista muun valtuutetun talousarvioaloitteesta seuraavan lausunnon:

"Aloitteessa esitetään, että vuoden 2022 talousarvioon varataan määrärahat kattavan lähiöiden palveluiden kartoituksen ja investointisuunnitelman tekemiseen ja sitä seuraavien vuosien taloussuunnitelmaan varataan määrärahat monivuotisen investointisuunnitelman toteuttamiseen.

Maaailman toimivimmassa kaupungissa sosiaali- ja terveyspalvelujen palveluverkko vastaa helsinkiläisten palvelutarpeeseen väestöryhmien erilaiset tarpeet huomioiden koko kaupungin alueella. Helsingin kau-

14.09.2021

kaupungin toimitilastrategia (hyväksytty kaupunginhallituksessa 22.6.2020 § 400) edellyttää, että jokainen toimiala laatii vuoden 2021 aikana palveluverkkosuunnitelman ja että se tehdään yhteistyössä toimialojen välillä. Sosiaali- ja terveystoimen näkökulmasta lähiöiden kehittämiseen panostetaan palveluverkkotyön sekä valtionavusteisten sote-uudistuksen valmisteluun liittyvien hankkeiden (Rakenneuudistus-hanke ja Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -hanke) avulla. Hankkeissa kehitetään muun muassa palveluverkon ja sen toimijoiden hallintaa ja ohjausta sekä palvelujen integraatiota.

Myönteisen erityiskohtelun määrärahan kohdentamista jatketaan alueille, joissa on sosioekonomisin mittarein suurempaa palvelujen tarvetta.

Palveluverkkosuunnitelma

Sosiaali- ja terveystoimen palveluverkon ydin muodostuu perhekeskuksesta, terveys- ja hyvinvointikeskuksista ja senioripalveluista. Sosiaali- ja terveystoimialalla on käynnistetty vuonna 2020 palveluverkkosuunnitelman laatiminen, joka toteuttaa osaltaan toimialan palvelujen uudistamista; perhekeskus, terveys- ja hyvinvointikeskus ja senioripalvelut -toimintamalleja.

Palveluverkkosuunnitelmassa luodaan selkeä, yhdenmukainen ja ajantasainen näkemys toimialan tilakannasta palveluittain ja palvelukokonaisuuksittain, analysoidaan tilakantaa (tilojen kunto ja laajuus, sijainti suhteessa muihin toimipisteisiin sekä alueen demografiaan ja saavutettavuus asiakasnäkökulmasta) ja muodostetaan yhteinen näkemys palveluverkon tavoitetilasta vuoteen 2035 ja siihen vaadittavista toimenpiteistä koko kaupungin laajuudelta. Palveluverkkoon kuuluu myös palveluita, jotka eivät ole sidoksissa fyysisiin rakennuksiin. Palveluverkkosuunnitelman eri vaiheisiin osallistuva joukko kattaa miltei koko kaupunkiorganisaation. Henkilöstö- ja asiakaskyselyjen suunnittelussa ja toteutuksessa yhteydenpito ulottuu tilojen toimivuutta tunteviin käyttäjiin.

Palveluverkkosuunnitelman avulla toimialan palvelu- ja toimitilaverkosta voidaan tarkastella karttanäkymässä, jonka avulla on mahdollista hahmottaa erilaisia palvelukeskus-, lähipalvelu- ja hybridiverkostoja (digitaaliset ja "perinteiset" palvelut rinnakkain). Palveluverkosta suunnitellaan kunkin asuinalueen demografia huomioiden siten, että hybridiverkosto palvelee parhaiten kyseisen asuinalueen asukkaita. Tavoitteena on kehittää nykyistä verkostoa ideaaliverkoston suuntaan. Palveluiden kehittämisessä hyödynnetään asiakasraateja, kokemusasiiantuntijoita ja sosiaalisen raportoinnin avulla tuotettua tietoa haavoituvassa asemassa olevien asiakasryhmien tilanteista.

Sosiaali- ja terveystoimella on käynnissä useita saneeraus- ja uudisrakennushankkeita, joita toteutetaan palveluverkkosuunnitelman periaatteiden mukaisesti. Suunnittelujen toimipisteiden sijainti perustuu hyvään saavutettavuuteen, erityisesti joukkoliikenteessä.

Perhe-, terveys- ja hyvinvointi- sekä seniorikeskuksissa kaupungin eri osien asukkaita voidaan palvella tehokkaasti, vaikuttavasti ja laadukkaasti asukkaiden saadessa palveluita tarpeidensa mukaan yhdessä keskuksessa asioimalla. Isojen keskuksien rinnalla toimii myös pienempiä palveluyksiköitä alueen palvelutarpeen mukaisesti. Tulevaisuuden palvelutarpeiden arvioinnissa huomioidaan väestöennusteet ja alueiden sosioekonomiset indikaattorit ja toimipisteiden palveluvalikoimaa profiloidaan alueen asukkaiden tarpeiden mukaiseksi.

Keskuksiin ja toimipisteisiin keskittyvien palveluiden rinnalla kehitetään oikea-aikaisia, ennaltaehkäiseviä ja matalan kynnyksen palveluita. Etisivät ja matalan kynnyksen palvelut jalkautuvat alueille ja tavoittavat ihmisiä, joilla on erittäin suuri avun tarve, mutta ei kykyä hakeutua palveluihin. Ne lisäävät etenkin kaikista vaikeimmissa tilanteissa olevien henkilöiden hyvinvointia ja osallisuutta. Liikkuvia ja kotiin vietäviä palveluja kehitetään eri asiakasryhmille ja eri tarpeisiin; esimerkiksi kotihoiton, kuntouksen ja suun terveydenhuollon palvelut.

Digitaalisia palveluja hyödynnetään ja räätälöidään osana asiakkaan palveluprosesseja. Se täydentää fyysistä palveluverkkoa ja mahdollistaa palvelut vuorokauden ympäri. Kasvokkain tapahtuvat palvelut voidaan kohdentaa niitä eniten tarvitseville, kun osa asiakkaista siirtyy käyttämään etäpalveluita. Apotin Maisa-sovellus on hyvä esimerkki siitä, että asiakas hallinnoi omia sosiaali- ja terveystoimintiaan digitaalisen sovelluksen avulla.

Helsingin kaupunkistrategian mukaisesti sosiaali- ja terveystoimi tekee pitkäjänteistä alueellista yhdyskuntatyötä sosioekonomisesti heikommin pärjävissä lähiöissä. Yhdyskuntatyön perustehtävänä on yhteistyössä alueen asukkaiden, yhdistysten, organisaatioiden ja viranomaisten kanssa edistää asuinalueiden hyvinvointia, vahvistaa asukkaiden osallisuutta ja ehkäistä asuinalueiden eriarvoistumista. Viidessä Helsingin lähiössä toimii myös kaikille avoin ja kohtaamispaikan ja maksutonta harrastustoimintaa tarjoava asukastalo. Lisäksi asuinalueilla järjestetään muun muassa kaupunginosatapahtumia ja -juhlia, erilaisia asukasryhmiä yhdistäviä pihakerhoja sekä naapuruspäiäntoimintaa.

Yhteenveto

Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että sosiaali- ja terveystoimialan vuoden 2022 talousarvioehdotukseen ei ole varattu erillistä määrärahaa lähiöiden palveluiden kartoituksen ja investointisuunnitelman te-

kemiseen. Lähiöiden palveluita kehitetään yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen, kasvatusta- ja koulutustoimen sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimien kesken palveluverkkosuunnitelmassa. Sosiaali- ja terveystoimi jatkaa perhekeskus, terveys- ja hyvinvointikeskus ja senioripalvelu-toimintamallien sekä liikkuvien ja digitaalisten palveluiden kehittämistä eri kaupunginosien ja väestöryhmien palvelutarpeet huomioiden. Kehittämisessä hyödynnetään ilmiöpohjaista palveluketjumallinnusta, tuotantotapa-analyyssejä ja rakennetaan palveluiden kokonaisuutta huomioiden eri ikäryhmien ja eri palvelutarvetasojen tarpeet sekä palvelujen yhteensovittaminen.

Lisäksi sosiaali- ja terveystoimi jatkaa myönteisen erityiskohtelun määrärahan kohdentamista alueille, joissa on sosioekonomisin mittarein suurempaa palvelujen tarvetta.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Maailman toimivimman kaupungin tulee ulottua myös lähiöihin. Helsingin kaupunki pyrkiikin aktiivisesti torjumaan segregatiokehityksen eli kaupungin alueellisen eriytymisen hyvinvointihaasteita. Segregaation torjuminen on kaupunkiyhteinen asia ja sosiaali- ja terveystoimi tekee yhteistyötä muiden toimialojen kanssa lähiöiden palveluiden kehittämiseksi.

Lähiöihin investoimalla voidaan vaikuttaa positiivisesti asukkaiden arkiin toimintaympäristöihin sekä siellä ilmeneviin hyvinvoinnin riskeihin ja osallisuuden mahdollisuuksiin. On tärkeä luoda turvallisia kaupunkitiloja, osallisuutta vahvistavia kohtaamispaikkoja, väestöryhmien välisiä kontakteja ja harrastusmahdollisuuksia sekä ehkäistä koulujen eriytymistä. Lisäksi on tärkeä panostaa kotoutumiseen ja ehkäistä sitä riskiä, että vähävaraisten henkilöiden elinpiiri kaventuu omalle asuinalueelle.

Investointeja tarvitaan paikallisiin asukastaloihin ja kohtaamispaikkoihin, jalkautuvaan ja etsivään työhön sekä matalan kynnyksen päihdepalveluihin. Lisäksi hyvin toimivat leikkipuistot, kirjastot, nuorisotalot, koulut, harrastuspaikat ja saavutettava lähiluonto ovat tärkeässä asemassa kaupungin alueellisen eriytymisen ehkäisyssä."

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnan lausuntoa kaupunginhallitukselle Paavo Arhinmäen ja neljäntoista muun valtuutetun talousarvioaloitteesta koskien maailman toimivimmat lähiöt - investointisuunnitelmaa. Lausuntoa on pyydetty 22.9.2021 mennessä. Aloitteeseen on pyydetty myös kasvatusta- ja koulutusta-, kaupunkiympäristö- sekä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunnot.

14.09.2021

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Elina Borchers, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 25347
elina.borchers(a)hel.fi
Tapio Senne, suunnittelija, puhelin: 310 43895
tapio.senne(a)hel.fi

Liitteet

1 Talousarvioaloite, Helsingissä on maailman toimivimmat lähiöt -
investointisuunnitelma, Arhinmäki Paavo

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano